

Microlepidoptera in Nederland in 2006

Hans (K.J.) Huisman
Sjaak (J.C.) Koster
Erik J. van Nieukerken
Willem N. Ellis

TREFWOORDEN

Faunistiek, nieuwe waarneming, provincies, uitbreiding areaal

Entomologische Berichten 69 (2): 53-65

In het zoveelste warme jaar op rij werden twee nieuwe soorten Microlepidoptera voor Nederland gevonden: de trekkende pyralide *Antigastra catalaunalis* en *Mompha jurassicella*. Verder melden we hier de eerdere vondst van *Coleophora boreella*, tot nu toe alleen bekend uit Noord-Europa, en verwijzen we naar elders nieuw gepubliceerde vondsten van *Schiffermuelleria schaefferella* en *Monochroa elongella*. In september-oktober van 2006 werden veel bijzondere trekvlinders gevonden, naast hierboven genoemde soort ook de zeldzame *Diploseustis perieresalis*, *Diasemiopsis ramburialis* en *Spoladea recurvalis*. Verder geven we hier 28 nieuwe gegevens voor de provincies, met name Gelderland en Zeeland.

Dit is het achttiende jaaroverzicht van de Nederlandse Microlepidoptera sedert 1983. Een index van alle overzichten tot 2000 werd gegeven door Koster en Van Nieukerken (2003).

Het jaar 2006 was weer een erg warm jaar, het warmste ooit gemeten sinds 1706, en verder zeer zonnig met een vrijwel normale hoeveelheid neerslag (765 mm). Het jaargemiddelde van de temperatuur in De Bilt was 11,2°C en daarmee was 2006 het eerste jaar sinds de weergegevens worden bijgehouden met een temperatuur boven de 11°C.

Het jaar begon koud in januari en ook februari en maart waren kouder dan normaal. Behalve augustus waren alle overige maanden warmer dan normaal, met juli en september de warmste ooit in 300 jaar en hetzelfde gold, net als eerder in 2005, voor de klimatologische herfst. In juli waren er twee hittegolven, waarin de hoogste temperatuur ooit in Nederland werd gemeten (37,1°C op 17 juli in Westdorpe). Het aantal zonne-uren bedroeg 1782. De neerslag was ongelijk verdeeld, met een opvallend natte augustus (KNMI 2007).

We melden hier de gegevens van 73 soorten Microlepidoptera; aanzienlijk minder dan in de vorige jaren. Deze representeren 28 nieuwe meldingen voor de provincies (tabel 1); een derde van alle opgenomen provinciemeldingen (een provinciemelding is de vondst van een soort in een provincie).

Het jaar 2006 is een opvallend trekvlinderjaar geweest, met name in de maand september. Van één van de nieuwkomers, *Antigastra catalaunalis*, werden drie exemplaren in die maand waargenomen (zie ook Schaffers dit nummer). Ook andere zeldzame migranten werden die maand gevonden: het tweede Nederlandse exemplaar van *Diploseustis perieresalis*, de vijfde *Diasemiopsis ramburialis* en in oktober de tweede Nederlandse *Spoladea recurvalis*.

De tweede soort, die we hier als nieuw voor ons land vermelden, is *Coleophora boreella*, een gelukkige en toevallige vondst die door een buitenlandse collega in een jong en onvoldoende onderzocht gebied al in 2001 werd gedaan. *Coleophora boreella* is

een onopvallende en lokale soort, die tot dan toe best over het hoofd gezien kan zijn.

Verder melden we drie soorten die al elders gepubliceerd zijn: *Mompha jurassicella*, gevonden in 2006 in Kortgene, waar al meer dan 25 jaar op licht wordt gevangen (al gemeld door Van Vuure 2007), *Schiffermuelleria schaefferella* in 2005 in Overijssel (Ten Holt 2006) en *Monochroa elongella* voor 2006 in het waddengebied (Kuchlein & Bot 2006).

Daarnaast worden 28 soorten genoemd die nieuw zijn voor de fauna van een bepaalde provincie. Het is aannemelijk dat dergelijke provinciemeldingen, meer nog dan landelijke nieuwe meldingen, afhankelijk zijn van meer of minder toevallige omstandigheden: waar wonen verzamelaars, is er in die provincie een werkgroep actief, bestond er voor een bepaalde provincie een achterstand in faunistische waarnemingen. Zo is er de afgelopen jaren een top geweest in de melding van nieuwe gegevens voor de noordelijke provincies en in mindere mate voor Zeeland. Ditmaal komen de meeste nieuwe vondsten uit Gelderland en Zeeland, beide in totaal acht. In dit geval ook de provincies waarvan de meeste waarnemingen behandeld zijn, dus er is duidelijk sprake van een 'waarnemerseffect'. In Zeeland werd actief gevangen met zogenaamde Malaise-vallen op eilanden in de Grevelingen: dit leverde vele interessante gegevens op. Opvallend is het totaal ontbreken van gegevens uit Flevoland en Utrecht, voor Utrecht is dat al het tweede achtereenvolgende jaar.

De volgende meldingen zijn naast de nieuwe soorten in het bijzonder de moeite van het vermelden waard: het talrijke voorkomen van *Stigmella freyella* in het Westland, waarbij zeewinde (*Convolvulus soldanella*) als nieuwe voedselplant werd waargenomen; de tweede vondst in Nederland van *Zelleria hepariella*, een soort van es (*Fraxinus excelsior*), de eerste vangst in Gelderland van *Glyphipterix forsterella*, waarvan de rups op zeggesoorten (*Carex* spp.) leeft; eindelijk weer een melding van *Stephensia brunnichella*, de mineerder van borstelkrans (*Clinopodium*

Tabel 1. Aantal gemelde soorten en nieuwe vondsten per provincie.
Table 1. Number of reported species and new records per province

Provincie	Aantal soorten	nieuw
Groningen	2	1
Friesland	6	3
Drenthe	3	2
Overijssel	11	2
Flevoland		
Gelderland	19	6
Utrecht		
Noord-Holland	4	1
Zuid-Holland	7	1
Zeeland	21	8
Noord-Brabant	1	1
Limburg	10	3
Totaal	84	28

vulgare), uit Limburg; de eerste waarneming ver in het binnenland van *Elachista scirpi*; de derde vondst van *Eudemis porphyra* buiten Zuid-Limburg; het derde exemplaar van *Cydia inquinatana*, een bladroller van gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus*) en Spaanse aak (*A. campestre*), die pas sinds 2003 uit ons land bekend is en het achtste exemplaar sinds 1868 van *Cydia microgrammana*; heel opmerkelijk zijn ook de herhaalde vangsten van *Eccopisa effractella* in Drempt, de eerste van deze op appel (*Malus sylvestris*) en pruim (*Prunus domestica*) levende Pyralide buiten Zuid-Limburg en de tweede vangst van de trekvlinder *Spoladea recurvalis*, ook uit Drempt.

Tenslotte neemt het aantal vindplaatsen van *Cydia amplana* in het binnenland toe nadat hij in de kuststreek al algemeen was geworden; de soort lijkt zich ook in het binnenland nu definitief gevestigd te hebben.

Hoewel het aantal besproken soorten hier wat minder is dan in vorige jaren, neemt de belangstelling voor Microlepidoptera in ons land momenteel duidelijk toe. Het aantal gegevens dat binnenkomt via waarnemingssites zoals www.waarneming.nl en www.telme.nl wordt steeds groter, en onlangs is ook een site voor alle Nederlandse micro's gestart in de vorm van microlepidoptera.nl (Muus & Corver 2008). Hoewel deze ontwikkelingen zeer verheugend zijn, leidt het ook tot een toename van onbetrouwbare gegevens en wordt het steeds belangrijker dat bijzondere vondsten goed gedocumenteerd zijn. Bij veel micro's betekent het, dat er exemplaren in een collectie worden gedeponereerd, of op zijn minst foto's genomen en bewaard en dat de determinatiecriteria worden vastgelegd. Het opschonen van de grote databestanden als 'Noctua' van foute of onzekere determinaties is inmiddels een omvangrijke klus geworden. Deze jaarlijsten bieden daarbij hopelijk wat ondersteuning.

Toelichting op de lijst

De nomenclatuur volgt de op het internet beschikbare Fauna Europaea database (Karsholt & Van Nieukerken 2004), maar omdat deze alleen een alfabetische volgorde kent, houden we voor de systematische volgorde Karsholt en Razowski (1996) aan. De vindplaatsen zijn alfabetisch per provincie gerangschikt, de provincies van noord naar zuid. Soms worden amersfoortcoördinaten gegeven na de vindplaats (RD; zie onder). In principe nemen we de vindplaatsaanduiding over van de verzamelaar, maar soms worden vondsten van dezelfde plek door verschillende verzamelaars op verschillende wijze geëtiketteerd en hebben wij dit enigszins gestandaardiseerd.

Determinatie is in de regel gedaan door de inzenders, maar diverse moeilijke soorten zijn door de auteurs gecontroleerd.

Opgaven die onvoldoende ondersteund worden door materiaal, goede foto's of andere informatie, worden door ons niet opgenomen. Omdat bij de opgaven die we krijgen vaak niet meer duidelijk is of het materiaal verzameld is of alleen waargenomen, hebben we geen onderscheid gemaakt tussen een verzameld exemplaar of een 'waarneming' (al dan niet vergezeld van een foto), tenzij dit uitdrukkelijk zo is opgegeven. De meeste gegevens zijn afkomstig uit 'Noctua', de database die beheerd wordt door de Werkgroep Vlinderfaunistiek (WVF) van EIS-Nederland, sommige gegevens werden ons direct door de waarnemers of verzamelaars toegestuurd, deze worden eveneens in 'Noctua' opgenomen.

In principe betreft deze lijst vondsten uit 2006, maar oudere vondsten die nu pas door determinatie bekend zijn geworden zijn soms ook opgenomen. In andere gevallen zijn vondsten in 2006 aanleiding om ongepubliceerde vondsten uit vorige jaren op te nemen om de verspreiding beter inzichtelijk te maken. In uitzonderlijke gevallen zijn vondsten uit 2007-2008 toegevoegd. Criteria voor opname in deze lijst zijn: de soort is zeldzaam (tot ca. 20 bekende vindplaatsen), de soort is nieuw voor een provincie of regio, of de soort was ter plekke lang niet meer gevonden. Ook vondsten die opvallen door bijvoorbeeld voedselplantkeuze, vliegtijd of de gevangen aantallen worden vaak vermeld. Gegevens van bekende vindplaatsen of gebieden worden in het algemeen niet herhaald, met uitzondering van de zeldzamere soorten. Indien informatie over de verspreiding in Europa wordt gegeven, is die gecontroleerd aan de hand van de Fauna Europaea database (Karsholt & Van Nieukerken 2004), zonder daar altijd specifiek naar te verwijzen. De Nederlandse verspreiding is gecontroleerd aan de hand van het bestand 'Noctua', waarop de kaartjes in Muus en Corver (2008) gebaseerd zijn en aan de kaartjes in Kuchlein en Donner (1993). Men zij er wel op bedacht dat nog niet alle gegevens van het 'Noctua'-bestand zijn gevalideerd, er kunnen dus verschillen optreden tussen de beschreven verspreiding en de getoonde kaartjes.

Gebruikte afkortingen en codes

e.l. – ex larva, e.p. – ex pupa, RD. – Coördinaten van de Rijksdriehoeksmeting of amersfoortcoördinaten.

Provincies

DR – Drenthe, **FL** – Flevoland, **FR** – Friesland, **GE** – Gelderland, **GR** – Groningen, **LI** – Limburg, **NB** – Noord-Brabant, **NH** – Noord-Holland, **OV** – Overijssel, **UT** – Utrecht, **ZE** – Zeeland, **ZH** – Zuid-Holland.

Verzamelaars, collecties

AA – A. Almekinders, Retranchement, **AG** – A. Goutbeek, Dalfsen, **AS** – A.E.P. Schreurs, Kerkrade, **ASN** – A. Sneekes, Den Helder, **BA** – B. van As, Schiedam, **CK** – C. de Kraker, Burgh-Haamstede, **CN** – C.G.A.M. Naves, Drempt, **DD** – D. Doornheijn, Nieuwe Tonge, **EN** – E.J. van Nieukerken, Leiden, **FL** – F.A. van Lamoen, Goes, **GT** – G. Tuinstra, Drachten, **HB** – H. Bouter, Stolwijk, **HBL** – H. Bonderel, Oostburg, **HG** – H. Groenink, Bathmen, **HW** – H.W. van der Wolf, Nuenen, **JA** – J. Asselbergs, Bergen op Zoom, **JCK** – J.C. Koster, Losser, **JHK** – J.H. Kuchlein, Wageningen, **JL** – J.A.W. Lucas, Rotterdam, **JS** – S.G. Sinnema & J.W. Sinnema-Bloemen, Hemrik, **JSch** – J.J.J. Scheffers, Naaldwijk, **JST** – J. Stuurman, Neck, **JV** – J. van Vuure, Kortgene, **JW** – J.B. Wolschrijn, Twello, **JZ** – J.H.H. Zier, Zelfhem, **KH** – K.J. Huisman, Wezep, **LB** – L. Bot, Terschelling, Formerum, **LW** – L. Willems, Melick, **MJ** – M.G.M. Jansen, Lienden, **MS** – M. van Stiphout, Posterholt, **NE** – N.W. Elfferich, Capelle

a/d IJssel, **PS** – P. Simpelaar, Oostburg, **PZE** – P. Zeinstra, Ter Idzard, **RV** – R. Vis, Dordrecht, **WAE** – W.N. Ellis & A.C. Ellis-Adam, Amsterdam, **WW** – W. Wittland, Wegberg-Dalheim, Duitsland.

Codes voor eerdere lijsten

Deze codes worden in vet na de soortnaam vermeld. Een index van alle lijsten tot die van 2000 is gepubliceerd in Koster & Van Nieukerken (2003). Volledige referenties van deze lijsten worden in de soortteksten niet herhaald, maar soms wordt ook in de tekst de code als verkorte verwijzing gegeven.

82 – 1982-1983 (Gielis et al. 1985), **84** – 1984 (Huisman et al. 1986), **85** – 1985 (Kuchlein et al. 1988), **86** – [1986-1987] (Van Nieukerken et al. 1993), **88** – 1988-1991 (Huisman & Koster 1994), **92** – 1992 (Huisman & Koster 1995), **93** – 1993 (Huisman & Koster 1996), **94** – 1994 (Huisman & Koster 1997), **95** – 1995 (Huisman & Koster 1998), **96** – 1996 (Huisman & Koster 1999), **97** – 1997-1998 (Huisman & Koster 2000), **99** – 1999 (Huisman et al. 2001), **00** – 2000 (Huisman et al. 2003), **01** – 2001-2002 (Huisman et al. 2004), **03** – 2003 (Huisman et al. 2005), **04** – 2004 (Huisman et al. 2006), **05** – 2005 (Huisman et al. 2007).

Soortenlijst

Opostegidae

Pseudopostega auritella (Hübner, 1813) **82, 86, 04, 05**

ZE Stampersplaat, 22.vii.2006, malaiseval, **CK**. (coll. **KH**, det. **EN**) Zeldzame soort van moerassige gebieden, de rupsen leven op wolfspoot (*Lycopus europaeus*) (**05**). Nieuw voor Zeeland.

Nepticulidae – dwergmineermotten

Stigmella freyella (Heyden, 1858) **82, 99, 01** (figuur 1)

ZH s'-Gravenzande, De Banken (69-447), 26.ix.2006, op haagwinde (*Convolvulus sepium*); Hoek van Holland, langs Nieuwe Waterweg (70-442, 71-441, 72-440) 5, 11.ix.2006, op akkerwinde (*Convolvulus arvensis*) en haagwinde; Hoek van Holland, langs spoor (72-440), 11.ix.2006; Maasdijk, 16.ix.2006, op akkerwinde en haagwinde, **BA**; Maassluis, langs Nieuwe Waterweg (73-439, 74-439, 75-438, 76-436, 76-437, 77-436, 78-435, 78-436), 11-13.ix.2006, op akkerwinde en haagwinde; Maassluis (75-439), 12.ix.2006, op haagwinde; Monster, Bloedbergduin (zeereep, 71-450), 17.viii.2006, 65 mijnen (10 rupsen) op zeewinde (*Convolvulus soldanella*), 5.x.2006, 18 mijnen; Monster, Solleveld, langs fietspad (73-452), 20.ix.2006, op akkerwinde; Ter Heijde (70-449, 70-448), 26.ix.2006, op akkerwinde; alle vondsten van mijnen (lege en volle) door **JSch** (behalve Maasdijk). *Stigmella freyella* was in de provincie Zuid-Holland eerder gevonden bij Maassluis (**82**) en in de duinen bij Noordwijk (**01**), maar leek verder tot nu toe lokaal voor te komen. In 2006 konden J. Scheffers en B. van As deze soort in het Westland vrijwel overal langs de Nieuwe Waterweg en de duinstrook vinden. Wellicht kan ook deze soort zich in warmere jaren uitbreiden aan de noordrand van het areaal. Opmerkelijk zijn de vondsten op de zeldzame zeewinde (*Convolvulus soldanella*), een nieuwe voedselplant voor *S. freyella*.

Stigmella aceris (Frey, 1857) **05**

Vorig jaar verwezen we naar de gepubliceerde vondsten van deze voor Nederland nieuwe mineerder van esdoorns (Van Nieukerken et al. 2006), vooral in 2006, toen op diverse plaatsen in Limburg. Na het ter perse gaan van **05** werden onafhankelijk daarvan vondsten (van 2004-2006) uit **LI, NB, GE** en **OV** (wederom als 'nieuw voor Nederland') gepubliceerd (Kuchlein et al. 2006). *Stigmella aceris* lijkt zich in het oosten van het land gevestigd

te hebben, het wachten is op uitbreiding naar het westen en noorden.

Stigmella regiella (Herrich-Schäffer, 1855)

LI Posterholt, De Donk, x.2006, mijnen op meidoorn (*Crataegus* sp.), 5 exx., e.l. 20-23.v.2007, **AS, MS**.

Stigmella regiella is een schaarse mineerder van meidoorn met een voorkeur voor beschaduwde plaatsen. De soort is bekend van de bossen in Twente, het gebied rond Winterswijk en Zuid-Limburg (Van Nieukerken 1982), waarvan ook gekweekte vlinders bekend zijn en waar de mijnen nog steeds regelmatig gevonden worden. Het voorkomen buiten deze gebieden is tot nu toe niet overtuigend aangetoond, mijnen van onder andere de kuststreek die als 'S. regiella' gedetermineerd waren bleken bij controle (**EN**) te behoren tot *Ectoedemia atricollis* (Stainton, 1857) of soms *S. hybnerella* (Hübner, 1796). De vondst bij Posterholt sluit aan op het Zuid-Limburgse verspreidingsgebied.

Stigmella crataegella (Klimesch, 1936) **82** (figuur 2)

GE Winterswijk: Willinks Weust, 21.vii.2006, massaal lege mijnen en 1 larve op tweestijlige meidoorn (*Crataegus laevigata*) en eenstijlige meidoorn (*C. monogyna*), **EN**.

Deze mineerder van meidoorn was alleen bekend van kalkgraslanden uit Zuid-Limburg (Van Nieukerken 1982) en de zuidelijke Veluwezoom (**82**). De lege mijnen zijn niet altijd eenvoudig van die van de veel algemenere *S. perpygmaeella* (Doubleday, 1859) te scheiden, maar de kenmerken worden wat duidelijker bij grote aantallen en gelukkig was er tenminste één mijn met een kortgeleden overleden rups die nog duidelijk groengekleurd was, waarmee de determinatie bevestigd werd. Late mijnen zouden verward kunnen worden met die van *S. oxyacanthella* (Stainton, 1854), die eveneens een groene rups heeft en in de herfst mineert. De Willinks Weust is een bijzonder natuurgebied op de Muschelkalk naast de Winterswijkse steengroeve. *Stigmella crataegella* werd gevonden samen met kleine aantallen *S. regiella* (zie boven).

Stigmella magdalenae (Klimesch, 1950) **82** (figuur 3)

DR Anloo, 1 km NNW, 4.viii.2006, bezette mijnen massaal op wilde lijsterbes (*Sorbus aucuparia*), 3 ♂, 1 ♀ e.l. 8-20.iv.2007, **EN**; Lhee, Lheederzand, 5-6.viii.2006, meer dan 100 rupsen op *S. aucuparia*, 9 ♂, 6 ♀ e.l. 4-21.iv.2007, **EN** – **OV** Boswachterij Staphorst, Zwarte Venen, 7.viii.2006, lege mijnen, **EN**.

Hoewel *Stigmella magdalenae* altijd wel in de Drentse bossen gevonden kan worden, waren de aantallen in augustus 2006 uitzonderlijk groot. Opvallend was ook dat er zowel veel oudere lege mijnen als veel verse mijnen met rupsen waren. Dit kan wijzen op een gespreide uitkomst van de eitjes, wellicht als gevolg van het natte weer in augustus, of een zeldzame tweede generatie. In de boswachterij Staphorst werden alleen oude mijnen gevonden.

Trifurcula subnitidella (Duponchel, 1843) **86, 88**

ZE Stampersplaat, (tot) 22.vii.2006, malaiseval, 1 ♀, **CK** (coll. **KH**, det. **EN**)

Deze stengelmineerder van gewone rolklaver (*Lotus corniculatus*) is bekend van de kalkgraslanden in Zuid-Limburg en komt verspreid voor in de Noord- en Zuid-Hollandse duinen en op Terschelling. Nieuw voor Zeeland.

Ectoedemia lousella (Sircom, 1849) **03**

LI Posterholt, mijnen op spaanse aak (*Acer campestre*), 14.vi.2006, 4 exx. uit de pop, **MS**; Heerlen, minstens 50 mijnen op spaanse aak, 12.vi.2007, 1 ex. uit de pop, **AS**.

Na de eerste vondst in 2002 (Alders 2004) lijkt deze mineerder van vruchtjes van de spaanse aak zich evenals *Stigmella aceris*

1. *Stigmella freyella*; bladmine met rups op zeevinde (*Convolvulus soldanella*). Foto: Jan Scheffers

1. *Stigmella freyella*; tenanted leafmine on sea bindweed (*Convolvulus soldanella*).

2. *Stigmella crataegella*; lege mijn op tweestijlige meidoorn (*Crataegus laevigata*), Winterswijk (GE). Foto: Erik J. van Nieukerken

2. *Stigmella crataegella*; vacated mine on English hawthorn (*Crataegus laevigata*), Winterswijk (Gelderland).

3. *Stigmella magdalanae*; tenminste elf mijnen op lijsterbes (*Sorbus aucuparia*) in Dwingeloo (DR). Foto: Erik J. van Nieukerken

3. *Stigmella magdalanae*; at least eleven mines on rowan (*Sorbus aucuparia*) in Dwingeloo (Drenthe).

(Frey, 1857) uit te breiden. Op genoemde plaatsen komen beide soorten samen op dezelfde bomen voor.

Ectoedemia intimella (Zeller, 1848)

ZE Veermansplaat, (tot) 16.vii.2006, malaiseval, 1 ♀, **CK** (coll. **KH**, det. **EN**).

Nieuw voor Zeeland.

Ectoedemia quinquella (Bedell, 1848) **86, 99**

LI Posterholt, Gemeentelijk sportpark, 2.x.2001, mijnen op zomereik (*Quercus robur*), 1 ex. e.l. 14.v.2002, **MS**.

Deze vondst sluit aan bij de onlangs gemelde nieuwe vondsten (Alders 2006) van deze mineerder van Meinweg, America (**LI**) en Winterswijk (**GE**) in de periode 2001-2004. M. van Stiphout heeft eveneens een viertal mijnen, die vrijwel zeker van deze soort zijn, waargenomen langs het Wilhelminakanaal bij Beekse Bergen (**NB**, x.1996). Omdat hier geen bewijsmateriaal van bewaard is, beschouwen we deze vondst voornamelijk als onzeker. *Ectoedemia quinquella* was in ons land tot voor kort alleen bekend van de St. Pietersberg en Bemelerberg in Zuid-Limburg.

Adelidae – langsprietmotten

Nemophora violellus (Herrich-Schäffer in Stainton, 1851) **88, 93, 99, 01** (figuren 4-5)

OV Overdinkel, Kolkersveld, 17.viii.2006, rupsen en vraatsporen in bloemen van klokjesgentiaan (*Gentiana pneumonanthe*), **EN – GE** Barchem: Stelkampsveld, 21.vii.2006, veel rupsen in bloemen van klokjesgentiaan, **EN**.

Het langsprietmotje van de klokjesgentiaan is op beide plaatsen al eerder gevonden, maar doordat de voedselplant (en bijvoorbeeld ook het er aan gebonden gentiaanblauwtje *Maculinea alcon* (Denis & Schiffermüller, 1775)) achteruit gaan is het volgen van populaties van deze soort zinvol. Op het terrein in Overdinkel heeft de soort een grootschalig plagbeheer kennelijk goed doorstaan. De rupsen en zakjes zijn vrij makkelijk te vinden in de bloemen, omdat de bloem plat lijkt nadat het vruchtbeginsel is leeggegeten. De verwarring rond de naamgeving is onlangs door de Internationale Commissie voor Zoölogische Nomenclatuur opgelost door de naam *violellus* te conserveren (Kozlov 2002, Van Nieukerken 2003, ICZN 2004). Het tweede artikel geeft ook kenmerken om *N. violellus* en *N. cupriacella* vrouwtjes te onderscheiden.

Nemophora cupriacella (Hübner, 1819) **93** (figuur 6)

OV Kanaal Almelo-Nordhorn, 2 km NW Denekamp, 21.vii.2006, 1 ♀, gesleept in kanaalbermen rond blauwe knoop (*Succisa pratensis*), **EN – GE** Winterswijk: Willinks Weust, 21.vii.2006, 2 ♀, eileggend op bloemen van blauwe knoop, **EN**.

Nemophora cupriacella is een zeldzame soort van zowel blauwe knoop (*Succisa pratensis*) als duifkruid (*Scabiosa columbaria*), die meestal samen voorkomt met de volgende soort, maar vrijwel altijd in veel lagere aantallen. Het is geruststellend dat beide soorten nog op deze vindplaatsen voorkomen, waarschijnlijk nog de belangrijkste populaties in Nederland (zie ook Van Nieukerken 1993). Deze soort is parthenogenetisch; er zijn alleen vrouwtjes bekend (Suomalainen 1978, Kozlov 2002, Van Nieukerken 2003).

Nemophora minimella (Denis & Schiffermüller, 1777) **82, 93, 99** (figuren 7-9)

OV Kanaal Almelo-Nordhorn, 2 km NW Denekamp, 21.vii.2006, 1 ♂, ♀, gesleept in kanaalbermen rond blauwe knoop (*Succisa pratensis*); idem, 17.viii.2006, veel jonge rupsen in bloemhoofdjes,

4-5. *Nemophora violellus*, levenswijze. 4 Rupsenzakjes in opengemaakte bloem van klokjesgentiaan (*Gentiana pneumonanthe*), Stelkampsveld (GE), 5 Rups in opengemaakt vruchtbeginsel, voor het maken van een zakje. Foto's: Erik J. van Nieukerken

4-5. *Nemophora violellus*, biology. 4 Cases with caterpillars in opened flower of bog gentian (*Gentiana pneumonanthe*), Stelkampsveld (Gelderland), 5 Caterpillar in opened ovary, before making its case.

EN - GE Winterswijk: Willinks Weust, 17.viii.2006, veel jonge rupsen in bloemhoofdjes, EN.

Evenals de vorige soort nog aanwezig op deze plaatsen waar het beheer de bloemen van blauwe knoop spaart zodat de rupsen zich in augustus in de bloemhoofdjes kunnen ontwikkelen. De rupsen laten zich vinden doordat in de nog niet ontloken bloemhoofdjes gaten zichtbaar worden waar de bloemetjes als zak voor de rups dienen en wegwandelen. Op 17 augustus waren dergelijke gaten echter nauwelijks te vinden en werden op goed geluk enkele hoofdjes verzameld. Deze bleken bij thuiskomst talrijke rupsen te bevatten, zodat we kunnen aannemen dat op beide plaatsen nog grote populaties aanwezig zijn. De gefotografeerde jonge rupsen zijn waarschijnlijk van deze soort, maar het is niet onmogelijk dat er ook enkele exemplaren van *Nemophora cupriacella* tussen zitten.

6. *Nemophora cupriacella*; eileggend vrouwtje op bloemknop van blauwe knoop (*Succisa pratensis*), Winterswijk (GE). Foto: Erik J. van Nieukerken

6. *Nemophora cupriacella*; Ovipositing female on flower bud of devil's-bit scabious (*Succisa pratensis*), Winterswijk (Gelderland).

Prodoxidae

Lampronia flavimitrella (Hübner, 1817) 86, 01

GE Bussloo, Recreatieoord, 22, 26.v.2001, 4 exx., JW; Hoog-Keppel, Heekenbroek, 25.v.2006, in de schemering, CN.

Een soort waarvan slechts acht vindplaatsen bekend zijn: drie in Overijssel, twee op de Veluwe, een in Noord-Brabant en drie in Zuid-Limburg. De rups leeft vrijwel zeker op framboos (*Rubus idaeus*) en dauwbraam (*R. caesius*) (Huemer 1988).

Incurvariidae

Phylloporia bistrigella (Haworth, 1828) 82, 01, 03

ZE Veermansplaat, 16.vii.2006, malaiseval, CK (coll. KH, det. EN).
Derde vindplaats in Zeeland.

Tineidae

Stenoptinea cyaneimarmorella (Millière, 1854) 88, 93, 96

FR Blesdijkerheide, 3.viii.1990, PZE, det. LB; GE Wezep, 20.vii.2006, op licht, KH.

Stenoptinea cyaneimarmorella werd al in 1873 in ons land ontdekt door van Medenbach de Rooy bij Arnhem. Pas in 1948 is een tweede vondst gedaan door Bentinck bij Norg. De soort is nu ook bekend van Vierlingsbeek, Mook, Twello en Terschelling (De Graaf & Snellen 1874, Kuchlein & Donner 1993, 96).

Nemapogon wolffiella Karsholt & Nielsen, 1976 86, 96, 97

GE Hoog Keppel, Het Heekenbroek, 30.v.2002, 22.v.2003, 16.v.2004, CN, det. JCK & JHK.

Uit een serie van vier exemplaren gevangen te Drempt en Hoog-Keppel, welke zich onder de naam *Nemapogon wolffiella* in de collectie van C. Naves bevonden, bleken alleen de beide exemplaren uit Hoog-Keppel tot deze soort te behoren. Bij de beide exemplaren van Drempt bleek het echter te gaan om de veel algemenere *Nemapogon cloacella* (Haworth, 1828). Beide soorten zijn zonder genitaalonderzoek niet met zekerheid van elkaar te onderscheiden. Zekere vondsten waren tot nu toe alleen bekend van Zuid-Limburg en Zeeland. Nieuw voor Gelderland.

7-9. *Nemophora cf. minimella*; levenswijze op blauwe knoop (*Succisa pratensis*). 7 Jonge rupsen in wandelende bloemetjes, 8 Hoofdje van blauwe knoop met diverse zakjes met zichtbaar spinsel, 9 Rups in opengemaakt beginnend zakje, gemaakt uit bloem. Foto's: Erik J. van Nieukerken

7-9. *Nemophora cf. minimella*, biology on devil's-bit scabious (*Succisa pratensis*). 7 Young caterpillars in walking flowers, 8 Flower head with various cases with spinning visible, 9 Caterpillar in opened early case, prepared from flower.

Psychidae

Siederia listerella (Linnaeus, 1758)

GE Elspeet, Stakenberg, 21.iv.2006, KH.

De Psychidae kampen met de moeilijkheid dat ze geen echte macro's zijn, maar in de ogen van veel lepidopterologen ook geen onversneden micro's. Daardoor dreigen ze tussen de wal en het schip te vallen. Een moderne samenvatting van de verspreiding in Nederland, waar grote behoefte aan bestaat, ontbreekt. Waarschijnlijk is er daardoor weinig aandacht besteed aan de bijna dramatische achteruitgang van *Siederia listerella*, *Dahlia lichenella* (Linnaeus, 1761) en *D. inconspicua* (Stainton, 1846) sinds het midden van de jaren negentig. Dat is althans de situatie op de noordelijke Veluwe, waar de zakjes, vooral van de twee eerstgenoemde soorten, tot ca. 1996 op iedere geschikte boomstam in aantal te vinden waren (B. van Aartsen, pers. meded.). Nu vergt het lang zoeken om een enkel zakje te vinden. Het is ons niet bekend of dit een algemeen landelijk verschijnsel is. Nog minder is bekend over de oorzaak ervan.

Gracillariidae

Caloptilia betulicola (M. Hering, 1928) oo

ZH Melissant, 20.vi.1989, KH; Delft, 1.x.1997, mijnen; Vlaardingen, 1.xi.1998; Pernis, 5.xi.2005 op ruwe berk (*Betula pendula*), BA; Oostvoorne, 24.iv.1987, 1♀, KH; Oostvoorne, 2.ix.2003, 5 exx., JW – ZE Braakman, 23.x.2004, lege mijn op ruwe berk, WAE; Kortgene, 10.vii.1999, 21.viii.2006, JV.

Verspreid door het hele land, op veel plaatsen gewoon, vooral in het midden. Toch zijn er merkwaardig weinig vindplaatsen gemeld uit de zuidwestelijke en noordelijke provincies, voor een belangrijk deel zeker door het ontbreken van op genitaal gecontroleerde waarnemingen. Zo was er maar één eerdere melding uit Zeeland van Kortgene en melden we hier de tweede vlinder die J. van Vuure in zijn val aldaar aantrof.

Parornix fagivora (Frey, 1861) o4

ZE Kortgene, 30.vii.2006, 1♀, JV.

Voor deze soort geldt in allerlei opzichten ook wat bij *Caloptilia betulicola* is gezegd, maar de voedselplant beuk (*Fagus sylvatica*) is in tegenstelling tot de berk niet algemeen in Zeeland.

Phyllonorycter medicaginella (Gerasimov, 1930) oo, o1

GE Winterswijk: Steengroeve, 17.viii.2006, bezette mijnen op hopklaver (*Medicago lupulina*), e.l. 22-28.viii.2006, EN.

Na de eerste vondst van deze expansieve soort in 2000 en de daarop volgende snelle uitbreiding naar het westen van het land (Kuchlein & Kuchlein-Nijsten 2002, oo, o1), leek de uitbreiding van *Phyllonorycter medicaginella* tot stilstand gekomen. Hier melden we de soort voor het eerst ten noorden van de grote rivieren in het oosten van ons land. Nieuw voor Gelderland.

Phyllocnistis saligna (Zeller, 1839)

GR Lettelbert, N van Leekstermeer, 3.viii.2006, 2 lege mijnen op schietwilg (*Salix alba*), EN.

Nieuw voor Groningen.

Phyllocnistis xenia Hering, 1936

Scheffers & Van As (2006) meldden *Phyllocnistis labyrinthella* (Bjerkander, 1790) nieuw voor Nederland op grond van enkele lege mijnen op ratelpopulier (*Populus tremula*) in het duingebied Solleveld. Omdat deze gevonden werden in een gebied waar de op grauwe abeel (*P. x canescens*) levende *P. xenia* uiterst talrijk is, vinden wij deze gegevens te mager om te concluderen dat *P. labyrinthella* als nieuwe soort voor Nederland beschouwd moet

worden. De grauwe abeel is een hybride van ratelpopulier en witte abeel (*P. alba*), en de bladeren van deze soort en de ratelpopulier verschillen soms maar erg weinig, zeker bij de duinpopulaties. Het is dan ook erg makkelijk voor te stellen dat vlinders van *P. xenia* soms eieren leggen op ratelpopulier. Of de echte *P. labyrinthella* en *P. xenia* overigens werkelijk twee aparte soorten zijn is ook nog onzeker: momenteel wordt hier in Polen met moleculaire methoden onderzoek naar gedaan. Het zou aan te bevelen zijn om ook de Nederlandse populatie op DNA kenmerken te screenen om vast te stellen of we hier één of twee soorten hebben.

Yponomeutidae

Zelleria hepariella Stainton, 1849

LI Kerkrade, 5, 18.vii.2006, op licht in de tuin, 5 exx., **AS**. Tweede vangst voor Nederland. Was slechts bekend van een enkel exemplaar uit het Elzetterbosch te Vijlen, ook uit Zuid-Limburg (Koster & Schreurs 1992). Op de huidige vindplaats staat veel es (*Fraxinus excelsior*), de voedselplant van de rups.

Pseudoswammerdamia combinella (Hübner, 1786) **82, 88, 96**

GE Drempt, 23.iv.2004, **CN**. Slechts van negen vindplaatsen bekend uit **GE, NH, NB** en **LI**. De rups leeft op sleedoorn (*Prunus spinosa*), een struik die op veel plaatsen te vinden is; desondanks blijft de vlinder zeldzaam.

Argyresthia pygmaeella (Denis & Schiffermüller, 1775)

ZE Veermansplaat, 16.vii.2006, malaiseval, **CK**. Na Kamperland, Kortgene en Wissenkerke de vierde vindplaats in Zeeland.

Ypsolophidae – sikkelmotten

Ypsolopha sequella (Clerck, 1759) **94, 96, 00, 01, 05**

NH Amsterdam, Amsterdams Bos, Nieuwe Meerweg, Radarterrein, Bosrandweg, 23.vi, 1, 27.vii.2006; Amsterdam, Amsterdamse Bos, Heuvel, manege, 8.vii.2006, Robert Heemskerk (waarneming.nl). Deze vlinder komt in ons land heel lokaal voor. Tot dusver zijn er alleen meldingen uit Limburg en Gelderland. De rupsen leven op spaanse aak (*Acer campestre*) of gewone esdoorn (*A. pseudo-platanus*). De uitbreiding lijkt dus op die van andere soorten die aan deze bomen gebonden zijn (o.a. Van Nieukerken et al. 2006). De vondsten rond Amsterdam zijn toch wel opmerkelijk. Hoewel we erg terughoudend zijn met foto's als enig bewijs van een waarneming, menen we bij deze, zeer herkenbare en niet met andere micro's te verwarren soort, de opgaven toch in de jaarlijst te kunnen opnemen. Nieuw voor Noord-Holland.

Glyphipterigidae

Glyphipterix thrasonella (Scopoli, 1763) **03**

ZE Stampersplaat, 22.vii.2006; Veermansplaat, 16.vii.2006, malaiseval, **CK**.

Glyphipterix forsterella (Fabricius, 1781) **86, 97, 01**

GE Hoog-Keppel, landgoed Keppel, de Reuze, 3.vi.2006, overdag langs een ruig begroeide beek, 2 exx., **CN – LI** Sint Odiliënberg, 5.vi.2006, 5 exx. gesleept, **AS**. Een uiterst lokale soort, het eerst gevangen in 1874 in Breda, daarna in 1982 in Twickel en in 1987 te Ootmarsum, in 1991 in Wahlwiller en sinds 1994 af en toe bij Vlodrop-Station. De rups leeft van de zaden van zeggesoorten (*Carex* spp.). Nieuw voor Gelderland.

Lyonetiidae

Lyonetia prunifoliella (Hübner, 1796) **03, 04**

GE Wezep, 17.vii.2006, op licht, **KH – OV** De Lutte, Kribbenbrug, 27.ix.2005, 4 mijnen op sleedoorn (*Prunus spinosa*), 2 ex. e.l. 9.x.2005, **JCK**.

Deze vlinder is in 2002 voor het eerst in ons land gevangen. De soort is als nieuw gemeld op grond van in 2003 in IJzevoorde gevonden bladmijnen op sleedoorn (*Prunus spinosa*) (Ellis & Zwier 2004). Achteraf bleek dat J. Zwier in 2002 al een imago gevangen had op dezelfde plaats. In de daarop volgende jaren zijn mijnen, poppen en imago's gevonden op diverse plaatsen in de omgeving van Hardenberg en De Lutte (**OV**), en Groesbeek, Apeldoorn en Twello (**GE**) (**03, 04**, Wolschrijn & Kuchlein 2006b). Dit lijkt te wijzen op een geleidelijke uitbreiding. Ondanks uitgebreid zoeken is de soort in het westen van Nederland nog niet gezien.

Depressariidae

Agonopterix purpurea (Haworth, 1811) **92, 00**

GE Wezep, 21.viii.2005, 1 ♀ op licht, **KH – NH** Egmond aan Zee, 1999, flink aantal exemplaren gekweekt uit rupsen gevonden op peen (*Daucus carota*), **JW – ZE** Kortgene, 23.iii. en 4.v.2006, op licht, **JV**. De soort blijft het de laatste jaren goed doen.

Elachistidae

Stephensia brunnichella (Linnaeus, 1767) **82**

LI Wrakelberg, 6.viii.2006, in malaiseval; x.2006, 2 bezette mijnen op borstelkrans (*Clinopodium vulgare*), **AS**. *Stephensia brunnichella* is eerder vastgesteld van de Wrakelberg en enkele andere vindplaatsen in Zuid-Limburg, maar daarna al meer dan twintig jaar niet meer gemeld (Langohr 1982, **82**).

Elachista scirpi Stainton, 1887 **82, 84, 93, 96**

LI Sint Odiliënberg, 5.vi.2006, 3 exx., **AS**. Een opvallende vindplaats voor een soort die voordien uitsluitend aan de kust is gevangen en wordt gezien als een vertegenwoordiger van de zoutminnende fauna van het schorren- en waddengebied. De enige vangst tot dusver buiten deze gebieden was een exemplaar uit Heemskerk dat door P. Zumkehr aldaar in 1995 in de duinen werd gevangen. Als voedselplant voor de rups worden in de literatuur heen (*Bolboschoenus maritimus*), zilte rus (*Juncus gerardii*) en platte rus (*J. compressus*) vermeld (Traugott-Olsen & Nielsen 1977). Deze soorten komen ook op plaatsen in het binnenland voor; platte rus is zelfs zoutmijndend (Van der Meijden 2005). Nieuw voor Limburg.

Elachista utonella Frey, 1856

OV De Wieden, 12.vi.1995, 2 exx., **KH – GE** Hoog-Keppel, 28.vi.2006, **CN**; Wezep, 4.viii.1990, 16.viii.95, 2 exx., 1, 25.viii.1998, **KH**. *Elachista lachista utonella* komt verspreid voor in Nederland, meestal in enkele exemplaren, maar op sommige vliegplaatsen in aantal. Nieuw voor Overijssel.

Oecophoridae

Schiffermuelleria schaefferella (Linnaeus, 1758)

Deze soort werd nieuw voor Nederland gemeld door Ten Holt (2006) van twee in 2005 in Overijssel gevangen exemplaren.

Eratophyes amasiella (Herrich-Schäffer, 1854) **84, 94, 97, 99, 00, 03, 05**

FR Oosterwolde, 6.vii.1994, A. van Randen; Terwispel, 19.vi.2006, **GT**. De soort lijkt in Nederland steeds talrijker te worden. Nieuw voor Friesland.

10

11

10-11. *Coleophora boreella*. **10** Mannetje. **11** Mannelijk genitaal, preparaat GU 2393 Stübner. Foto's: Cees Gielis
10-11. *Coleophora boreella*. **10** Male. **11** Male genitalia, slide GU 2393 Stübner.

Coleophoridae

Coleophora boreella Benander, 1939 nieuw voor Nederland (figuren 10-11)

ZH Herkingen, 27.vii.2001, ♂, **WW**, det. A. Stübner, det. **HW**. Onze Duitse collega Wolfgang Wittland deed deze interessante vondst toen hij in de schemering met het net boven de vegetatie verzamelde. Het is een kleine soort (spanwijdte 8 mm) met tamelijk donkere bruingrijze voorvleugels met wat vage gele en zwarte schubben en een onduidelijke witte voorrandlijn, en tamelijk dikke donkere antennen. De soort is bekend van Zweden, Noorwegen, Finland, Denemarken, Estland, Polen en het Kola schiereiland (NW Rusland). De meeste vondsten zijn gedaan in kustgebieden, maar er zijn ook vermeldingen van warme, droge, zandige locaties met schaarse vegetatie in het binnenland. De meeste exemplaren zijn overdag gevangen, laag vliegend boven de vegetatie. De mot vliegt in juli. In Finland is de soort gekweekt uit larvenzakjes op sierlijke vetmuur (*Sagina nodosa*). De lengte van het volgroeide larvenzakje is ongeveer 5 mm en het zakje is bedekt met fragmenten van de voedselplant en met zandkorreltjes. Soms heeft het zakje enkele donkere lengtestrepen. De rups mineert de bladeren en eet ook van de zaden. Als de rups in augustus-september volgroeid is, wordt de voedselplant verlaten en wordt het zakje aan de bodem gehecht; de rups overwintert daar. In de lente eet de

rups niet meer. De vorm van de genitaliën wijst op verwantschap met soorten van de *sternipennella*-groep (Bengtsson 1989, Itämies et al. 2002).

Momphidae

Mompha idaei (Zeller, 1839) **88 04**

Bot (2006) beschrijft de levenswijze en het biotoop van deze schaarse micro op Terschelling.

Mompha jurassicella (Frey, 1881)

Nieuw voor Nederland gemeld door Van Vuure (2007) op grond van een lichtvangst van een exemplaar te Kortgene (**ZE**) in 2006.

Blastobasidae

Hypatopa inunctella (Zeller, 1839) **82, 84, 05**

ZE Stampersplaat, 22.vii.2006, malaiseval, **CK**.

Amphisbatidae

Amphisbatis incongruella (Stainton, 1849) **82**

LI Meinweg, 21.iv.2006, **AS**.

Het hoofdverspreidingsgebied van deze soort ligt op de Veluwe. Verder is hij nog op enkele plaatsen gevangen in Het Gooi en Overijssel (Kuchlein & Donner 1993) en vingen Langohr en Schreurs een exemplaar te Dwingeloo (**DR**) (Langohr 1984). Er is ook nog een oude vermelding uit de Staatsboswachterij van Vaals uit 1978 door Langohr & Sturmans (SBB archief, 'Noctua' database). De mannetjes vliegen van maart tot begin mei in de zonneschijn op heideterreinen. Maar misschien is er ook een tweede generatie; de vondst van Dwingeloo van 23 juni zou in die richting kunnen wijzen.

De vrouwtjes hebben enigszins verkorte vleugels en vliegen waarschijnlijk niet. De rups leeft in een zakje die gemaakt wordt van stukjes gras of delen van de bast van houtige heide of tijm. De voedselplant in Nederland zal wel vooral struikheide (*Calluna vulgaris*) zijn, maar diverse andere voedselplanten worden genoemd, zoals de niet inlandse *Thymus polytrichus* en muiszenoor (*Hieracium pilosella*) (Harper et al. 2002, Tokár et al. 2005). Nieuw voor Limburg.

Cosmopterigidae

Limnaecia phragmitella Stainton, 1851 **04**

ZE Stampersplaat, 22.vii.2006; Veermansplaat, 16.vii.2006, malaiseval, **CK**.

Na Kortgene en Oost-Souburg de derde Zeeuwse vindplaats.

Gelechidae

Ptocheusa paupella (Zeller, 1847) **82, 84, 88**

ZE Stampersplaat, 5.viii.2006, malaiseval **CK**.

Een kustdier. De rups leeft op heelblaadjes (*Pulicaria dysenterica*). Er zijn nog relatief weinig vindplaatsen uit Zeeland bekend.

Monochroa conspersella (Herrich-Schäffer, 1854) **86, 88, 94, 99, 01, 04**

ZH Ouddorp, 23.vii.2006, **KH**.

Deze vlinder komt geregeld in de jaarlijsten terug en is inmiddels van veel provincies bekend. Toch is het aantal vindplaatsen nog klein, met weinig meldingen uit het westen; op verschillende vliegplaatsen wel in groot aantal aanwezig, vooral in vochtiger terreinen. De soort was in Zuid-Holland al bekend van Rockanje.

Monochroa moyses Uffen, 1991 **88, 97, 00**

ZH Goedereede, Oostduinen, 26.vii.2006, **KH**.

Al sinds 1965 uit ons land bekend, maar pas in 1991 onder de huidige naam (**88**). Het verspreidingsgebied is tot nu toe beperkt gebleven tot het Deltagebied. De vangst in Goedereede valt binnen het tot nu toe bekende verspreidingsgebied. De rups leeft op heen (*Bolboschoenus maritimus*).

Monochroa hornigi (Staudinger, 1883) **85, 86, 94, 99, 01**

GE Drempt, 1.ix.2005, Hoog-Keppel, 9.vii.2005, **CN**; Doetinchem, Yzevoorde, 22.1-442.6, 11.ix.2006, Zelhém, Yzevoorde, 22.1-443.3, 19.viii.2006, **JZ**.

Voor de verspreiding van deze soort geldt min of meer hetzelfde als voor *M. conspersella*, alleen is het aantal exemplaren per vindplaats meestal gering. Verder was de soort in Gelderland ten oosten van de IJssel nog niet eerder gevonden.

Monochroa elongella (Heinemann, 1870)

Deze soort werd nieuw voor Nederland gemeld door Kuchlein & Bot (2006) van Terschelling, Ameland en de Groningse waddenkust op basis van vondsten in 1993, 2001 en 2004.

Eulamprotes unicolorella (Duponchel, 1843)

GE Wezep, 28.vi.2005, op licht, **KH**.

Deze soort is nog nooit in de jaarlijsten aan de orde gekomen, hoewel hij maar van elf uurhokken bekend is. De helft van de vindplaatsen is in Zuid-Limburg ligt en de rest ligt verspreid over **GE**, **ZH**, **ZE** en **NB** (Kuchlein & Donner 1993). Dat kan betekenen dat hetzij de vlinder zeldzaam is, of dat hij onopgemerkt is gebleven door de gelijkenis met andere donkere, eenkleurige Gelechiidae. Over de biologie bestaat ook onzekerheid. Elsner et al. (1999) geeft op dat de voedselplant van de rups onbekend is, maar in Engeland is de soort bij toeval gekweekt uit de wortels van zeeweebree (*Plantago maritima*) (Bland et al. 2002). Ook Benander (1928) vond de rups in de wortels van deze plant. Vast staat wel dat de soort in Zuid-Limburg en andere vindplaatsen in het binnenland een andere voedselplant dan zeeweebree moet hebben.

Brachmia blandella (Fabricius, 1798)

ZE Veermansplaat, 27.vi.2006; Stampersplaat, 22.vii.2006, malaiseval, **CK**.

Tortricidae-bladrollers

Phtheochroa inopiana (Haworth, 1811) **04**

ZE Stampersplaat, 16.vii.2006, malaiseval, **CK**.

Acleris cristana (Denis & Schiffermüller, 1775) **92, 94, 97, 04**

GE Wezep, 19.vii.2006, op licht, **KH** – **ZH** Berkel en Rodenrijs, Ackerdijkse Plassen, 24.iii.2006, **BA**; Hoek van Holland, 17.vii, 27.x.2005, **JL** & **NE**.

De vlinder is in 1991 en 1992 voor het eerst in ons land gevonden in het duingebied van Oostvoorne en 's Gravenzande. Hierna is deze soort nog gevonden in 1997 in Kortgene en in hetzelfde jaar ook in het binnenland, in Posterholt, en in 2002 in Rotterdam. Het lijkt er dus op dat de uitbreiding langzaam, maar gestaag doorgaat. Nieuw voor Gelderland.

Acleris hyemana (Haworth, 1811)

FR Beetsterzwaag, van Oordt's Mersken, 8.v.2006; Hemrik, 14.ix.2005, 11.x.2005, **JS** – **DR** Bargerveen, 9.v.2006, **KH**.

Deze vlinder heeft zijn hoofdverspreidingsgebied op de Veluwe, waar hij bij voorkeur in niet al te droge heidevelden vliegt. Daarnaast zijn er enkele verspreide vindplaatsen in de zuidelijke

provincies; uit het noorden zijn er enkele vermeldingen uit Friesland. Nieuw voor Drenthe.

Epiphyas postvittana (Walker, 1863)

Deze Australische exoot leeft al decennia in Groot-Brittannië en is nu nieuw voor Nederland gemeld uit Twello (**GE**), gevangen in 2004 (Wolschrijn & Kuchlein 2006a).

Eudemis porphyra (Hübner, 1799) **93, 99, 01**

DR Bargerveen, 17.vii.2006, op licht, **KH**.

Omdat uit het Bargerveen nog geen *Eudemis*-soort bekend was werd van dit exemplaar een preparaat gemaakt, hoewel het dier zich voor wat betreft het uiterlijk in niets van de relatief gewone *Eudemis profundana* (Denis & Schiffermüller, 1775) onderscheidde. Tot onze verrassing bleek het te gaan om de zeldzame *E. porphyra*, terwijl er in de naaste omgeving nauwelijks appelbomen (*Malus* sp.) te vinden zijn, volgens de literatuur de meest gebruikelijke voedselplant van de rups. Eik (*Quercus* sp.) wordt overigens ook genoemd als voedselplant en die was in het gebied wel aanwezig. In **93** wordt het onderscheid in de genitaliën van beide soorten uitvoerig besproken. De vlinder was bekend van drie vindplaatsen in Limburg; opgaven van elders berustten meestal op een verkeerde determinatie. In 1999 werd echter een via de genitaliën gecontroleerde vangst uit Drempt (**GE**) gemeld en in 2001 één uit Wijbosch (**NB**). Nieuw voor Drenthe.

Eudemis profundana (Denis & Schiffermüller, 1775) **96**

OV Bathmen, 27.vii.1990; Dalfsen-Emmen, 2, 11.vii.2006, **AG**; Zuidloo, 20.vii.1995, G.J. Flint; Niet eerder uit Midden-Overijssel vermeld.

Epinotia fraternana (Haworth, 1811) **85, 99, 05**

OV Dalfsen, den Berg, 30.v.2006, **AG**.

Een schaarse bladroller. Uit Overijssel pas sinds 1997 van enkele vindplaatsen bekend.

Eucosma metzneriana (Treitschke, 1830) **82, 93**

GE Twello, 2.vii.1997, **JW** – **ZH** Haastrecht, 2.vii.2006, **HB**; Hendrik-Ido-Ambacht, 28.vi.2001, **RV**; Melissant, 9.vi.1993, op licht, **DD** – **ZE** Oude Doel Schor, 23, 25.vi.2001, **MJ** – **LI** Vludrop-Station, 1995, **LW**. Wordt sinds 1960 in ons land gevangen, vooral in de zuidelijke provincies, hier en daar en meestal maar in een enkel exemplaar. Het exemplaar uit Melissant is nu pas ontdekt in de collectie van D. Doornheijn. De rups leeft op bijvoet (*Artemisia vulgaris*).

Cydia microgrammana (Guenée, 1845) **84, 96**

ZE Valkenisse, 24.vi.2006, **KH**.

De vlinder werd op de zomerexcursie van Snellen-Ter Haar in de buitenste duinenrij geslept uit lage vegetatie, die o.a. bestond uit gewone rolklaver (*Lotus corniculatus*), wikke (*Vicia* sp.) en stalkruid (*Ononis repens*). De rups leeft in de peulen van stalkruid. De soort is al door De Graaf & Snellen (1868) als nieuw voor de fauna gemeld, maar in de daarop volgende 140 jaar zijn er niet meer dan zes of zeven vindplaatsen bijgekomen, in de duinen van het vasteland en in Zuidoost Nederland. Nieuw voor Zeeland

Cydia amplana (Hübner, 1800) **88, 96, 97, 99, 03, 04**

FR Sintjohannesga, 29.vii.2005, 4 exx., **GT** – **GE** Drempt, 31.vii en 6.viii.2006, **CN**; Wezep, 13.viii.2005, 15-23.viii.2006, 13 exx., **KH** – **NH** 't Zand, 16.viii.2005, **ASN** – **ZH** Nieuwe Tonge, 7,9 en 12.viii. 2004, 5exx., **DD** – **ZE** Kortgene, 10.viii.2006, **JV** – **NB** Bergen op Zoom, 31.vii.2000, **JA**.

De vangsten te Wezep uit 2006 werden op dezelfde plek gedaan als die uit 2003. Vooral de toename in het aantal exemplaren wijst er sterk op dat de vlinder zich daar (en mogelijk ook elders in het binnenland) echt gevestigd heeft. Nieuw voor Friesland en Noord-Brabant.

Cydia inquinatana (Hübner, 1800) **03**

LI Heerlen, 25.v.2006, **AS**.

Na de eerste melding uit Nederland van Twello en Wezep (**GE**) in 2003, nu een vangst uit Zuid Limburg. Afbeeldingen van het adult en de mannelijke en vrouwelijke genitaliën zijn gegeven in **03**. Bijzonderheden over de voedselplanten en de verspreiding komen daar ook uitgebreid aan bod. Nieuw voor Limburg.

Pterophoridae

Cnaemidophorus rhododactyla (Denis & Schiffermüller, 1775)
94, 97, 99, 04

GE Drempt, 12.vii.2005, **CN**.

De vlinder kan plaatselijk algemeen zijn in de Noord- en Zuid-Hollandse duinen. In het binnenland is zij veel minder gewoon en tot dusver slechts bekend van vijf vindplaatsen. De rups leeft op rozen (*Rosa* sp.).

Pyralidae

Aphomia zelleri Joannis, 1932 **84, 85, 99, 03, 04**

GE Drempt, 8.vii.2006, **CN**.

Tot 1950 was dit in ons land uitsluitend een tamelijk gewoon kustdier. Sindsdien is de vlinder ook op een viertal locaties in het binnenland gevonden; voor de verschuiving van de areaalgrenzen zie ook Kuchlein & Donner (1993). De rups leeft in een zijden buis in het zand tussen bleek dikkopmos (*Brachythecium albicans*), diverse kruiden en grassen als helm (*Ammophila arenaria*). Of de rups hier echt van leeft, of net als zijn verwanten vooral van detritus, inclusief insectenresten, is onzeker. De soort is ook waargenomen in hommelen- en wespennesten (Kuchlein et al. 1980, Kuchlein & Donner 1993, Slamka 2006). Nieuw voor Gelderland.

Eccopisa effractella Zeller, 1848 **88**

GE Drempt, 1, 16 en 17.vi, 10.vii.2005, 5 exx., 10.vii.2005, 18, 24.vi, 22, 24.ix.2006, **CN**.

In de jaarlijst **88** werd de soort als nieuw voor de fauna gemeld aan de hand van vangsten uit Stein (1984) en Geulle (twee exemplaren in 1986), maar de soort blijkt al veel eerder in Zuid Limburg te zijn gevonden. Tijdens een excursie van het RMNH naar de St. Pietersberg op 21.viii.1950 werd er tussen 22.00 en 23.00 uur een vrouwtje op licht gevangen in het Cannerbos. Dit exemplaar werd later door C. Doets aan de hand van een genitaalpreparaat onder voorbehoud gedetermineerd als *Homoeosoma sinuella* (Fabricius, 1794). Tijdens de recente herinrichting van de collectie Pyralidae in het Leids museum kon door herdeterminatie (**JCK**) de juiste soortnaam worden vastgesteld. In **88** is iets te vinden over de verdere verspreiding van de soort en over de biologie. Nederland ligt aan de rand van het verspreidingsgebied in Noordwest-Europa. De dicht bij elkaar liggende vindplaatsen in Limburg en vooral de herhaalde vangsten in Drempt nu geven de indruk dat de soort zich in Nederland, op zijn minst tijdelijk, kan handhaven. Nieuw voor Gelderland.

Homoeosoma sinuella (Fabricius, 1794) **96, 97**

FR Breezanddijk, 23.viii.2006, op licht, **GT - NH** Zaandam, 20.vi.1998, 10.vi.2000; Zaandam, Hoornseveld, 8, 29.vii.1984, **RV**; Zaandijk,

18.vi.2002, 2 exx., 9.vii.2002, 3.vi.2003, **JST**.

Voornamelijk een dier uit de duinen, met enkele vindplaatsen op de Veluwe. Nu dus gevangen op het middendeel van de Afsluitdijk, het voormalige werkeiland Breezanddijk.

Phycitodes albatella (Ragonot, 1887)

GE Drempt, 5.vii.2003, **CN**; Winterswijk, 11.vi.1993, Zomerbijeenkomst NEV.

Deze soort is in 1906 in ons land ontdekt. Hij wordt voornamelijk gevonden in Zuid Limburg; verder zijn er vier vindplaatsen in Midden- en Noord-Limburg, een in Utrecht en een in Zuid-Holland (Kuchlein & Donner 1993). De rups leeft op fijnstraal (*Erigeron* sp.), streepzaad (*Crepis* sp.), guldenroede (*Solidago* sp.) of kruiskruid (*Senecio* sp.) (Hannemann 1964, Palm 1986, Slamka 1997). Nieuw voor Gelderland.

Crambidae

Pyrausta purpuralis (Linnaeus, 1758) **82, 04**

GR Lauwersoog, 17.viii.2006, 2 exx., **GT - OV** Zuidloo, 28.vii.2003, **HG**. Na de waarneming in 2004 nu weer twee exemplaren van dezelfde vindplaats in Groningen. Dat is toch wel opmerkelijk, want elders wordt de soort de laatste tijd nog maar heel weinig gezien.

Pyrausta nigrata (Scopoli, 1763) **05**

LI Posterholt, 15.vii.2006, **MS**.

In 2003 werd van dezelfde vindplaats ook al een exemplaar van deze zeldzame vlinder gemeld (**05**). Blijkbaar kan de soort zich hier handhaven.

Sclerocona acutella (Eversmann, 1842) **99, 01, 03**

OV Dalfsen, 14.vi.2006, **AG**; Zuidloo, 10.vii.2006, **HG**.

Deze zeldzame soort wordt de laatste jaren toch iets vaker vermeld.

Diplopseustis perieresalis (Walker, 1859) **05**

Onlangs werd de tweede Nederlandse vondst gemeld door Muus (2008), dit keer waarschijnlijk als migrant of zwerver (in september 2006), terwijl de eerste vondst waarschijnlijk een toevallige import betrof (**05**).

Diasemiopsis ramburialis (Duponchel, 1834) **84, 99**

ZE Sluis, 7.ix.2006, **AA**.

Dit is de vijfde keer dat deze voor ons land heel zeldzame trekker gesignaleerd is. Nieuw voor Zeeland.

Duponchelia fovealis Zeller, 1847 **92, 95, 00, 01, 03**

FR Hemrik, 20.xii.2003, **JS**; Ureterp, 10.vii.2006, **GT**.

Het aantal provincies waar deze soort is gevonden, breidt zich gestaag uit. Nieuw voor Friesland.

Spoladea recurvalis (Fabricius, 1775)

GE Drempt, 23.x.2006, **CN**.

Dit is de tweede vangst in Nederland van deze zeldzame migrant uit de tropen. De eerste stamt uit 1968 door B. van Aartsen (Lempke 1970). Het dier is ook gemeld uit Dene-marken, Duitsland, Groot-Brittannië, Frankrijk, Portugal, Spanje, de Macaronesische eilanden en onlangs nieuw voor België (De Prins 2005). De rups is polyfaag; volgens Goater (1986) is de soort soms een plaag op spinazie, biet, katoen, maïs en andere planten. Op de Canarische eilanden, waar de vlinder inheems is, is de rups te vinden op *Plocama pendula*, een struik uit de Rubiaceae, en op *Tamarix canariensis* (Báez 1998). Nieuw voor Gelderland.

Antigastra catalaunalis (Duponchel, 1833) Nieuw voor Nederland (figuur 12)

OV Zuidloo, 25.ix.2006, **HG – ZE** Retranchement, 18 en 29.ix.2006, **AA**; St. Kruis, De Plate, 16.ix.2006, **HBL & PS**; Kruijningen, 27.ix.2006, **FL**. Deze aanwinst voor onze fauna werd het eerst gevangen in Zeeuws Vlaanderen, in Sint Kruis, maar later ook op andere plaatsen daar en ook in het oosten van ons land, alle vondsten in september. Ook in België werden in september negen exemplaren verspreid door het land waargenomen (De Prins & Veraghtert 2006) en op een groot aantal plaatsen in Zuid-Engeland (Prichard 2008, Wheeler 2008 en diverse andere websites). De vlinder is goed te herkennen, lijkt iets op *Nascia ciliialis* (Hübner, 1796), maar heeft smallere voorvleugels. *Antigastra catalaunalis* is een bijna wereldwijd voorkomende tropische vlinder, bekend als de sesame leafroller of sesame podmoth. De rups is vooral bekend als plaag op sesamsoorten (*Sesamum* spp., fam. Pedaliaceae) maar leeft ook op diverse andere kruiden (Robinson et al. 2008). In Zuid-Europa komt hij verspreid voor en af en toe dringen migranten door tot in Midden Europa. Zo wordt de vlinder vermeld uit Tsjechië, Hongarije en Zwitserland. Het dier is zelfs in Denemarken en in 2004 in Zweden aangetroffen (Gustafsson 2003, Nuss et al. 2004). De waarnemingen van deze soort in het fameuze trekkersjaar 2006 in België, Engeland en Nederland wijzen op een plotselinge migratiegolf in september vanuit Zuid-Europa (zie ook Schaffers, dit nummer).

12. *Antigastra catalaunalis*. Mannetje, Retranchement (**ZE**), 29.ix.2006, collectie Zoologisch Museum Amsterdam. Foto: Rob de Vos
12. *Antigastra catalaunalis*. Male, Retranchement (Zeeland), 29.ix.2006, collection Zoological Museum Amsterdam.

Dankwoord

Wij danken de inzenders, leden van de sectie 'Snellen' en inzenders van de Werkgroep Vlinderfaunistiek, van harte voor het leveren van gegevens. Rob de Vos wordt bedankt voor het maken van de foto van *Antigastra catalaunalis* en Jan Scheffers voor de foto van *Stigmella freyella*.

Literatuur

Alders K 2004. *Ectoedemia louisella*, een nieuwe nepticulide voor de Nederlandse fauna (Lepidoptera: Nepticulidae). *Tinea Nederland* 1 (3-4): 17-21.

Alders K 2006. *Ectoedemia quinquella* (Lepidoptera: Nepticulidae) in de Achterhoek (provincie Gelderland) gevonden. *Tinea Nederland* 1 (5-6): 49-50.

Báez M 1998. Mariposas de Canarias. Editorial Rueda, S.L., Madrid.

Benander P 1928. 10. Fjärilar, Lepidoptera. 2. småflärlar, Microlepidoptera: 3. Familjengrupper: malfjärilar, Tineina. 1. familjen Gelechiidae. *Svensk insektfauna* 10: 1-97.

Bengtsson BÅ 1989. *Coleophora boreella* Benander – en sårling inom sternipennella-gruppen? (Lep.: Coleophoridae). *Insekt-Nytt* 14: 10-13.

Bland KP, Corley MFV, Emmet AM, Heckford RJ, Huemer P, Langmaid JR, Palmer SM, Parsons MS, Pitkin LM, Rutten T, Sattler K, Simpson ANB & Sterling PH 2002. Gelechiidae. In: *The moths and butterflies of Great Britain and Ireland*, 4 (2). (Emmet AM & Langmaid JR eds): 224-254. Harley Books.

Bot L 2006. *Mompha idaei* in Nederland en speciaal op Terschelling (Lepidoptera: Momphidae). *Tinea Nederland* 1 (5-6): 50-53.

Ellis WN & Zwiër JHH 2004. Een nieuwe mineerder in Nederland: *Lyonetia prunifoliella* (Lepidoptera: Lyonetiidae). *Entomologische Berichten* 64: 18-20.

Elsner GP, Huemer P & Tokár Z 1999. Die Palpenmotten Mitteleuropas (Lepidoptera, Gelechiidae). *Bestimmung - Verbreitung - Flugstandort - Lebensweise der Raupen*. Slamka.

Gielis C, Huisman KJ, Kuchlein JH, Nieukerken EJ van, Wolf HW van der & Wolschrijn JB 1985. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland, voornamelijk in 1982 en 1983 (Lepidoptera). *Entomologische Berichten* 45: 89-104.

Goater B 1986. *British Pyralid moths - a guide to their identification*. Harley Books.

Graaf HW de & Snellen PCT 1868. Microlepidoptera als nieuw voor de fauna van Nederland, opgegeven in de Algemeene Vergadering van 13 Julij 1867. *Tijdschrift voor Entomologie* 11 (1-3): 49-84.

Graaf HW de & Snellen PCT 1874. Microlepidoptera, nieuw voor de fauna van Nederland. *Tijdschrift voor Entomologie* 17: 225-228.

Gustafsson B 2003. Svenska fjärilar. *Naturhistoriska Riksmuseet, Stockholm*, http://www2.nrm.se/en/svenska_fjarilar/svenska_fjarilar.html [bezocht op 8 juli 2003].

Hannemann HJ 1964. Kleinschmetterlinge oder Microlepidoptera 2. Die Wickler (s. l.) (Cochylidae und Carposinidae). *Die Zünslerartigen (Pyraloidea)*. *Tierwelt Deutschlands* 50: i-viii, 1-401, pls. 1-22.

Harper MW, Langmaid JR & Emmet AM 2002. Oecophoridae. In: *The moths and butterflies of Great Britain and Ireland*, 4 (1). Oecophoridae - Scythridae (excluding Gelechiidae). (Emmet AM & Langmaid JR eds): 43-177. Harley Books.

Holt H ten 2006. *Schiffermuelleria schaefferella* (Lepidoptera: Oecophoridae) nieuw voor Nederland. *Tinea Nederland* 1 (5-6): 57-60.

Huemer P 1988. Kleinschmetterlinge an Rosaceae unter besonderer Berücksichtigung ihrer Vertikalverbreitung (excl. Hepialidae, Cossidae, Zygaenidae, Psychidae und Sesiidae). *Neue Entomologische Nachrichten* 20: 1-376.

Huisman KJ, Kuchlein JH, Nieukerken EJ van, Wolf HW van der, Wolschrijn JB & Gielis C 1986. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland, voornamelijk in 1984 (Lepidoptera). *Entomologische Berichten* 46: 137-156.

Huisman KJ & Koster JC 1994. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in de jaren 1988-1991 (Lepidoptera). *Entomologische Berichten* 54: 29-47.

Huisman KJ & Koster JC 1995. Interessante Microlepidoptera uit Nederland in het jaar 1992 (Lepidoptera). *Entomologische Berichten* 55: 53-67.

Huisman KJ & Koster JC 1996. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in het jaar 1993 (Lepidoptera). *Entomologische Berichten* 56: 37-55.

Huisman KJ & Koster JC 1997. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in het jaar 1994 (Lepidoptera). *Entomologische Berichten* 57: 45-65.

Huisman KJ & Koster JC 1998. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in het jaar 1995 (Lepidoptera).

- Entomologische Berichten 58: 53-69.
- Huisman KJ & Koster JC 1999. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in het jaar 1996 (Lepidoptera). Entomologische Berichten 59: 77-95.
- Huisman KJ & Koster JC 2000. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in hoofdzaak van de jaren 1997 en 1998 (Lepidoptera). Entomologische Berichten 60: 193-216.
- Huisman KJ, Koster JC, Nieuwerkerken EJ van & Ulenberg SA 2001. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in het jaar 1999 (Lepidoptera). Entomologische Berichten 61: 169-199.
- Huisman KJ, Koster JC, Nieuwerkerken EJ van & Ulenberg SA 2003. Microlepidoptera in Nederland in 2000. Entomologische Berichten 63: 88-102.
- Huisman KJ, Koster JC, Nieuwerkerken EJ van & Ulenberg SA 2004. Microlepidoptera in Nederland in 2001-2002. Entomologische Berichten 64: 170-187.
- Huisman KJ, Koster JC, Nieuwerkerken EJ van & Ulenberg SA 2005. Microlepidoptera in Nederland in 2003. Entomologische Berichten 65: 30-42.
- Huisman KJ, Koster JC, Nieuwerkerken EJ van & Ulenberg SA 2006. Microlepidoptera in Nederland in 2004. Entomologische Berichten 66: 38-55.
- Huisman KJ, Koster JC, Nieuwerkerken EJ van & Ellis WN 2007. Microlepidoptera in Nederland in 2005. Entomologische Berichten 67: 34-47.
- ICZN 2004. Opinion 2067 (Case 3188). *Nemotois violellus* Herrich-Schaeffer in Stainton, 1851 (currently *Nemophora violella*; Insecta, Lepidoptera): specific name conserved by the designation of a neotype for *Tinea cupriacella* Hübner, 1819 (currently *Nemophora cupriacella*). Bulletin of Zoological Nomenclature 61: 63-64.
- Itämies J, Mutanen M & Wikström B 2002. The ecology and biology of *Coleophora borella* Benander, 1939 (Lepidoptera: Coleophoridae). Entomologica Fennica 13: 113-115.
- Karsholt O & Razowski J (eds) 1996. The Lepidoptera of Europe - a distributional checklist. Apollo Books.
- Karsholt O & Nieuwerkerken EJ van 2004. Fauna Europaea: Lepidoptera, Moths. - Fauna Europaea version 1.1. <http://www.faunaeur.org/> [bezocht op 30 januari 2009].
- KNMI 2007. Jaar 2006: record warm, zeer zonnig en vrijwel de normale hoeveelheid neerslag. KNMI, http://www.knmi.nl/kd/maand_en_seizoenoverzichten/jaar/jaar06.html [bezocht op 27 oktober 2008].
- Koster JC & Schreurs A 1992. *Zelleria hepariella*, nieuw voor de Nederlandse fauna (Lepidoptera: Yponomeutidae). Entomologische Berichten 52: 117-119.
- Koster JC & Nieuwerkerken EJ van 2003. Index op jaaroverzichten Nederlandse Microlepidoptera, 1983-2000. Franje 6 (11): 24-48.
- Kozlov MV 2002. *Nemotois viollellus* Herrich-Schäffer in Stainton, 1851 (currently *Nemophora violella*; Insecta, Lepidoptera): proposed conservation of the specific name. Bulletin of Zoological Nomenclature 59: 30-33.
- Kuchlein JH, Leffeff F & Kleinpaste RH 1980. Tabellen en verspreidingsatlas van de Nederlandse Microlepidoptera : 1. Pyralidae. Landbouwhogeschool Wageningen.
- Kuchlein JH, Gielis C, Huisman KJ, Nieuwerkerken EJ van, Wolf HW van der & Wolschrijn JB 1988. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland, voornamelijk in 1985 (Lepidoptera). Entomologische Berichten 48: 69-81.
- Kuchlein JH & Donner JH 1993. De kleine vlinde: Handboek voor de faunistiek van de Nederlandse Microlepidoptera. Pudoc.
- Kuchlein JH & Kuchlein-Nijsten CM 2002. *Phyllonorycter medicaginella* (Lepidoptera: Gracillariidae) new for The Netherlands. Entomologische Berichten 62: 96-100.
- Kuchlein JH, Alders K & Kuchlein-Nijsten CM 2006. *Stigmella aceris*, nieuw voor de Nederlandse fauna (Lepidoptera: Nepticulidae). Tinea Nederland 1 (5-6): 45-49.
- Kuchlein JH & Bot LEJ 2006. *Monochroa elongella*, nieuw voor de Nederlandse fauna (Lepidoptera: Gelechiidae). Tinea Nederland 1 (5-6): 33-37.
- Langohr GR 1982. Nieuwe en minder gewone Lepidoptera voor de Nederlandse fauna. Entomologische Berichten 42: 163-167.
- Langohr GR 1984. Nieuwe en minder gewone Lepidoptera voor de Nederlandse fauna. Entomologische Berichten 44: 97-100.
- Lempke B 1970. Trekvlinders in 1968. Entomologische Berichten 30: 79-87.
- Meijden R van der 2005. Heukels' Flora van Nederland. 23e druk. Wolters-Noordhoff.
- Muus TST 2008. *Diplopestus perieresalis* voor de tweede maal in Nederland (Lepidoptera: Crambidae: Spilomelinae). Entomologische Berichten 68: 69.
- Muus TST & Corver SC 2008. Microlepidoptera.nl, de kleinere vlinders van Nederland. <http://www.microlepidoptera.nl/index.php> [bezocht op 30 januari 2009].
- Nieuwerkerken EJ van 1982. New and rare Nepticulidae in the Netherlands (Lepidoptera). Entomologische Berichten 42: 104-112.
- Nieuwerkerken EJ van 1993. De langsprietmotjes van blauwe knoop en klokjesgentiaan [Fairy moths from Devil's bit scabious and Marsh gentian.]. In: PGO - flora en fauna. [Nature yearbook 1993. PGO - flora en fauna.]. (Swaay CAM van & Halder I van eds): 88-96. De Vlinderstichting.
- Nieuwerkerken EJ van, Gielis C, Huisman KJ, Koster JC, Kuchlein JH, Wolf HW van der & Wolschrijn JB 1993. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland (Lepidoptera). Nederlandse Faunistische Mededelingen 5: 47-62.
- Nieuwerkerken EJ van 2003. Comment on the proposed conservation of the specific name of *Nemotois violellus* Herrich-Schaeffer in Stainton, 1851 (currently *Nemophora violella*; Insecta, Lepidoptera) (Case 3188; see BZN 59: 30-33). Bulletin of Zoological Nomenclature 60: 54-58.
- Nieuwerkerken EJ van, Schreurs AEP, Stiphout ML van & Ellis WN 2006. *Stigmella aceris* (Lepidoptera: Nepticulidae), een nieuwe mineermot van esdoorns in Nederland en België. Entomologische Berichten 66: 174-180.
- Nuss M, Speidel W & Segerer A 2004. Fauna Europaea: Crambidae, Pyralidae, Thyrididae. In: Lepidoptera, Moths. Fauna Europaea version 1.1 (Karsholt O & Nieuwerkerken EJ van eds). <http://www.faunaeur.org/> [bezocht op 30 januari 2009].
- Palm E 1986. Nordeuropas Pyralider - med særligt henblik på den danske fauna (Lepidoptera: Pyralidae). Danmarks Dyreliv, 3. Fauna Bøger.
- Prichard T 2008. The Moths of Suffolk. <http://www.suffolkmoths.org.uk/index.shtml> [bezocht op 27 maart 2008].
- Prins W De 2005. Interessante waarnemingen van Lepidoptera in België in 2004 (Lepidoptera). Phegea 33: 1-8.
- Prins W De & Veraghtert W 2006. *Antigastra catalaunalis*, a new species for the Belgian fauna (Lepidoptera: Crambidae). Phegea 34: 155-156.
- Robinson GS, Ackery PR, Kitching JJ, Beccaloni GW & Hernández LM, 2008. HOSTS - a database of the world's Lepidopteran hostplants. The Natural History Museum, London. <http://www.nhm.ac.uk/research-curation/projects/hostplants/> [bezocht op 31 januari 2009].
- Scheffers JJJ & As B van 2006. *Phyllocnistis labyrinthella*, nieuw voor de Nederlandse fauna (Lepidoptera: Gracillariidae). Tinea Nederland 1 (5-6): 39-41.
- Slamka F 1997. Die Zünslerartigen (Pyraloidea) Mitteleuropas. Bestimmen - Verbreitung - Flustandort - Lebesweise der Raupen. Slamka.
- Slamka F 2006. Pyraloidea (Lepidoptera) of Europe, volume 1. Identification, distribution, habitat, biology. Pyralinae, galleriinae, Epipaschiinae, Cathariinae & Odontiinae. František Slamka.
- Suomalainen E 1978. Two new cases of parthenogenesis in moths. Nota Lepidopterologica 1: 65-68.
- Tokár Z, Lvovsky A & Huemer P 2005. Die Oecophoridae s. l. (Lepidoptera) Mitteleuropas. Bestimmung - Verbreitung - Habitat - Bionomie. Slamka.
- Traugott-Olsen E & Nielsen ES 1977. The Elachistidae of Fennoscandia and Denmark. Fauna Entomologica Scandinavica 6: 1-229.
- Vuure J van 2007. *Mompha jurassicella* (Lepidoptera: Momphidae) nieuw voor de Nederlandse fauna. Entomologische Berichten 67: 111-112.
- Wheeler J 2008. The Macro and Micro moths of Norfolk. <http://www.norfolkmoths.co.uk> [bezocht op 27 maart 2008].
- Wolschrijn JB & Kuchlein JH 2006a. *Epiphyas postvittana*, nieuw voor Nederland en het Europese continent (Lepidoptera: Tortricidae). Tinea Nederland 1 (5-6): 37-39.
- Wolschrijn JB & Kuchlein JH 2006b. Het voorkomen van *Lyonetia prunifoliella* in Nederland (Lepidoptera: Lyonetiidae). Tinea Nederland 1 (5-6): 53-57.

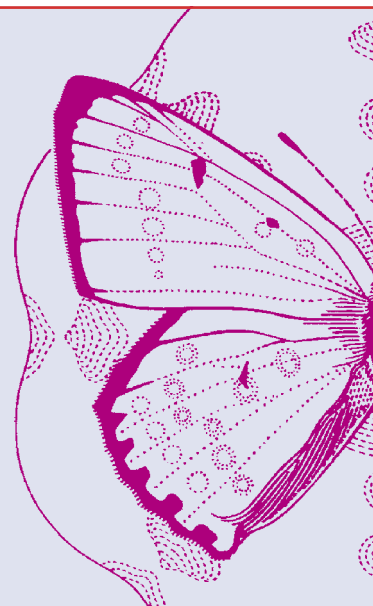
Ontvangen: 7 februari 2009

Geaccepteerd: 18 februari 2009

Summary

Microlepidoptera in The Netherlands in 2006

In this 18th annual report we record two species new for The Netherlands: the migrant *Antigastra catalaunalis* (Crambidae) from the provinces of Zeeland and Overijssel, and *Coleophora boreella* (Coleophoridae) from Zuid-Holland, hitherto only known from northern Europe. We also refer to three species, recorded as new elsewhere: *Schiffermuelleria schaefferella* (Oecophoridae), *Mompha jurassicella* (Momphidae) and *Monochroa elongella* (Gelechiidae). Apart from *A. catalaunalis*, the autumn of 2006 yielded several other rare migrating Crambidae: *Diploseustis perieresalis*, *Diasemiopsis ramburialis* en *Spoladea recurvalis*. The following other remarkable findings are reported: abundant occurrence of *Stigmella freyella* in the 'Westland', with *Convolvulus soldanella* as new host; the second Dutch record of *Zelleria hepariella*, the third record of *Glyphipterix forsterella*; a first record after 20 years of *Stephensia brunnicella*, the first inland record of *Elachista scirpi*; the third record of *Eudemis porphyrana* outside Zuid-Limburg; the third specimen of *Cydia inquinatana*, and the eighth specimen since 1868 of *Cydia microgrammana*. In total we report 73 species, 28 new provincial records, particularly for Zeeland and Gelderland.

K.J. Huisman
Patrijzenlaan 4
8091 BK Wezep

J.C. Koster & E.J. van Nieuwerkerken
Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis
Postbus 9517
2300 RA Leiden
kosterj@naturalis.nl / nieuwerkerken@naturalis.nl

W.N. Ellis
Zoölogisch Museum Amsterdam
Plantage Middenlaan 64
1018 DH Amsterdam